

Prof. dr. T. Blokland
Dr. J.W.J. de Kort

Inkomen uit aanmerkelijk belang

*De aanmerkelijkbelangregeling in de Wet inkomstenbelasting
2001*

 Wolters Kluwer

Deventer – 2022

VOORWOORD

Van deze monografie verscheen de eerste druk op 27 september 1985, terwijl de tweede druk op 27 september 1993 werd uitgebracht.

De Wet van 13 december 1996, *Stb.* 1996, nr. 652 herzag de aanmerkelijkbelangregeling zo ingrijpend met ingang van 1997, dat herschrijving in de vorm van een derde druk nodig werd.

In 2001 werd de Wet inkomstenbelasting geheel herzien en is het aanmerkelijk belang opgenomen als afzonderlijke categorie inkomen naast het inkomen uit werk en woning en het inkomen uit sparen en beleggen.

De vierde druk die thans voor u ligt, bespreekt de aanmerkelijkbelangregeling in haar huidige vorm. Ruime aandacht wordt daarbij gegeven aan de historie en de totstandkoming van de huidige stand van zaken.

De opzet van deze studie is, afgezien van een verandering van de volgorde van een aantal hoofdstukken en een toevoeging van een hoofdstuk over de bedrijfsopvolgingsregeling, zo veel mogelijk gelijk aan die van de derde druk.

Literatuur en rechtspraak zijn verwerkt tot en met juli 2022.

Naarden, augustus 2022 A.D., T. Blokland.

Rotterdam, augustus 2022 A.D., J.W.J. de Kort

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord / V

HOOFDSTUK 1

Inleiding / 1

HOOFDSTUK 2

De strekking van de aanmerkelijkbelangregeling / 5

- 2.1 Inleiding / 5
- 2.2 De strekking van de aanmerkelijkbelangregeling in de loop van de jaren / 5
 - 2.2.1 Inleiding / 5
 - 2.2.2 De strekking onder het Besluit IB 1941 / 6
 - 2.2.3 De strekking onder de Wet IB 1964 tot 1997 / 6
 - 2.2.4 De strekking ingaande 1997 / 9
 - 2.2.5 De strekking onder de Wet IB 2001 / 12
- 2.3 De vergelijking met de natuurlijk persoon als ondernemer en als particulier / 15
- 2.4 De vergelijking met de aandeelhouder in een open vennootschap / 17
- 2.5 Een blik in de toekomst: commissie-Dijkhuizen / 18

HOOFDSTUK 3

Het aanmerkelijk belang als zelfstandige inkomenscategorie / 19

- 3.1 Wetsgeschiedenis / 19
 - 3.1.1 Inleiding / 19
 - 3.1.2 Bronnenvolgorde onder het Besluit IB 1941 / 19
 - 3.1.3 De Wet IB 1964 van 1965 tot en met 1996 / 20
 - 3.1.4 In de periode 1997 tot en met 2000 / 20
 - 3.1.5 Onder de Wet IB 2001 / 21
- 3.2 De verhouding tot de winst uit onderneming / 22
- 3.3 De verhouding tot het resultaat uit een werkzaamheid / 22
 - 3.3.1 Resultaat uit een werkzaamheid / 22
 - 3.3.2 Aanmerkelijk belang en de terbeschikkingstellingsregeling / 23
 - 3.3.2.1 Aandelen / 23
 - 3.3.2.2 Vorderingen op de BV / 23
 - 3.3.3 Aanmerkelijk belang en normaal vermogensbeheer / 24
 - 3.3.4 Aanmerkelijk belang en lucratief belang / 25
 - 3.3.5 Aanmerkelijk belang en inkomen uit een dienstbetrekking / 26

- 3.4 De verhouding tot het inkomen uit sparen en beleggen / 26
 - 3.4.1 Historie: samenloop met inkomsten uit vermogen / 26
 - 3.4.2 De verhouding met inkomen uit sparen en beleggen onder de Wet IB 2001 / 28

HOOFDSTUK 4

Vennootschappen met een in aandelen verdeeld kapitaal / 31

- 4.1 Plaats van vestiging en aard van de activiteiten / 31
- 4.2 Verdeeld in aandelen / 33
- 4.3 Vennootschappen met rechtspersoonlijkheid / 34
 - 4.3.1 De diverse rechtsvormen en de voorperiode / 34
 - 4.3.2 De Landgoed-BV (NSW-rechtspersonen) / 36
 - 4.3.3 De BV met subjectieve vrijstelling / 37
 - 4.3.4 De BV met objectieve vrijstelling / 37
 - 4.3.5 De BV met nultarief / 38
- 4.4 De open commanditaire vennootschap / 39
- 4.5 De maatschap op aandelen / 39
- 4.6 Het beleggingsfonds / 40
- 4.7 De coöperatie / 42

HOOFDSTUK 5

Aandelen, winstbewijzen en opties / 45

- 5.1 Verschijningsvormen, inleiding / 45
- 5.2 Aandelen / 46
 - 5.2.1 Inleiding / 46
 - 5.2.2 Gewone aandelen, prioriteits- en preferente aandelen, soort- en letteraandelen / 47
 - 5.2.3 Juridische macht of economisch belang bij de aandelen / 52
 - 5.2.3.1 Juridisch en/of economisch / 52
 - 5.2.3.2 Juridische macht / 52
 - 5.2.3.3 Economisch belang / 53
 - 5.2.3.4 Aandelen zonder stemrecht en aandelen zonder winstrecht / 55
 - 5.2.3.5 Beoordeling in concreto / 56
 - 5.2.4 Certificaten van aandelen / 56
 - 5.2.5 Claimrechten, bonusaandelen en fusieaandelen / 58
 - 5.2.6 Vruchtgebruik en blote eigendom van aandelen / 59
- 5.3 Winstbewijzen / 60
- 5.4 Opties / 60
- 5.5 Participaties open fondsen voor gemene rekening / 63
- 5.6 Lidmaatschapsrechten in coöperaties / 63

HOOFDSTUK 6

Aanmerkelijkbelanghouderschap / 65

- 6.1 Inleiding / 65
- 6.2 Geplaatst kapitaal / 65
- 6.3 Direct en indirect aandeelhouderschap / 67
 - 6.3.1 Het ontstaan van het begrip 'indirect' / 67
 - 6.3.2 Vormen van indirect aandeelhouderschap / 68
 - 6.3.3 Voor wie tellen de aandelenbelangen? / 70
 - 6.3.4 Bij ontbreken van economisch belang / 73
- 6.4 Certificaten van aandelen / 73
- 6.5 Vruchtgebruik / 75
- 6.6 De grenzen bij aandelen / 75
- 6.7 Grenzen bij winstbewijzen / 78
- 6.8 Grenzen bij opties / 78
- 6.9 Grenzen bij coöperaties / 81
- 6.10 Grenzen bij open fondsen / 81
- 6.11 Grenzen bij de open commanditaire vennootschappen / 81
- 6.12 De familiale meetrekregeling van artikel 4.10 Wet IB 2001 / 82
- 6.13 De objectmeesleepregeling van artikel 4.9 Wet IB 2001 / 85
- 6.14 Overige gevolgen aanmerkelijk belang / 86

HOOFDSTUK 7

Reguliere voordelen / 87

- 7.1 Inleiding / 87
- 7.2 Dividenden uit aandelen / 88
- 7.3 Inkomsten uit winstbewijzen / 92
- 7.4 Een belang in een buitenlandse beleggingsmaatschappij / 93
- 7.5 Teruggaaf van gestort kapitaal / 95
 - 7.5.1 Inleiding / 95
 - 7.5.2 Bij aandelen / 96
 - 7.5.3 Bij bewijzen van deelgerechtigdheid / 98
 - 7.5.4 Bij winstbewijzen / 98
- 7.6 Bonusaandelen / 98
 - 7.6.1 Algemeen / 98
 - 7.6.2 Bij niet-beleggingsinstellingen / 99
 - 7.6.3 Bij beleggingsinstellingen in de zin van artikel 28 Wet VPB 1969 / 100
- 7.7 Aftrekbare kosten / 100
 - 7.7.1 Algemeen kostenbegrip / 100
 - 7.7.2 Uitzondering voor overbedelingsschulden / 101
 - 7.7.3 Schulden met beperkte betalingsverplichtingen / 101
 - 7.7.4 Niet aftrekbare kosten / 102
 - 7.7.5 Aftrek naar welk tarief? / 103
- 7.8 Negatieve voordelen / 104

HOOFDSTUK 8

Vervreemding / 105

- 8.1 Inleiding / 105
- 8.2 Het perfect worden van de obligatoire overeenkomst / 107
 - 8.2.1 Het systeem van de winstsfeer of van de inkomst sfeer / 107
 - 8.2.2 Het perfect worden van de obligatoire overeenkomst / 107
 - 8.2.3 Een bespreking van HR 10 februari 1960, BNB 1960/123 / 108
- 8.3 Gehele of gedeeltelijke vervreemding / 110
- 8.4 Rechtshandelingen met de vennootschap / 111
 - 8.4.1 Uitgifte van gelijksoortige aandelen aan de aandeelhouders / 111
 - 8.4.2 Uitgifte van bonusaandelen / 112
 - 8.4.3 Uitgifte van andersoortige aandelen aan de aandeelhouders / 112
 - 8.4.4 Verbijzondering van aandeelhoudersrechten bij uitgifte van aandelen / 112
 - 8.4.5 Uitgifte van aandelen aan derden / 115
 - 8.4.6 Uitgifte van winstbewijzen aan aandeelhouders / 115
 - 8.4.7 Uitgifte van winstbewijzen aan derden / 117
 - 8.4.8 Omwisseling van stukken / 117
 - 8.4.8.1 Verdere handelingen / 117
 - 8.4.8.2 Formele wijzigingen / 118
 - 8.4.8.3 Materiële wijzigingen in de stukken / 118
 - 8.4.8.4 Aandeelhouders en stukken; wijzigingen? / 118
 - 8.4.8.5 Verlettering van aandelen / 120
 - 8.4.9 Inkoop van aandelen / 121
 - 8.4.10 Afkoop en inkoop van winstbewijzen / 123
 - 8.4.11 Liquidatie van de vennootschap / 123
- 8.5 Certificeren / 124
- 8.6 Verkoop / 126
 - 8.6.1 Vergunningen voorafgaand aan verkoop / 126
 - 8.6.2 De prijsbepaling / 127
 - 8.6.3 De prijsherziening / 128
 - 8.6.4 Voorwaarde en tijdsbepaling / 128
 - 8.6.5 Ontbinding alsmede nietigheid van de overeenkomst / 130
 - 8.6.6 Bij koopopties / 131
- 8.7 Schenking / 131
- 8.8 Ruil / 132
 - 8.8.1 Ruil algemeen: het arrest BNB 1960/123 / 132
 - 8.8.2 Ruil bij inbreng in een holding: het arrest BNB 1990/147 / 133
 - 8.8.3 Vrijwel geen doorschuifmogelijkheden / 134
- 8.9 Aandelenfusie / 135
- 8.10 Juridische fusie / 136
- 8.11 Juridische splitsing / 137
- 8.12 Huwelijk, overlijden en verdeling / 138
- 8.13 Inbreng in het vermogen van een onderneming of werkzaamheid / 139
- 8.14 Eindigen van de aanmerkelijkbelangpositie / 139

- 8.15 Emigratie / 140
- 8.16 Opties / 141
 - 8.16.1 Het verlenen van een koopoptie / 141
 - 8.16.2 Afzien van het optierecht / 142
- 8.17 Vervreemding bij afgezonderd particulier vermogen / 142
 - 8.17.1 Afgezonderd particulier vermogen algemeen / 142
 - 8.17.2 Inbreng in een afgezonderd particulier vermogen / 143
 - 8.17.3 Beëindiging van de toerekening / 143
- 8.18 Bij forfaitair rendement / 144
- 8.19 Vervreemding op verzoek bij fictief aanmerkelijk belang / 145
- 8.20 Vestiging en beëindiging van een genotsrecht / 145
 - 8.20.1 Het vestigen van een genotsrecht / 145
 - 8.20.2 Bij vervreemding van de onderliggende aandelen / 146
 - 8.20.3 Bij beëindiging van het genotsrecht / 147
- 8.21 Zekerheidsoverdracht en beslag / 147
- 8.22 Geruisloze terugkeer uit de BV / 147
- 8.23 Op verzoek bij situaties artikel 4.17 Wet IB 2001 / 148
- 8.24 Grensoverschrijdingen bij beleggingsinstellingen / 148

HOOFDSTUK 9

De verkrijgingsprijs / 151

- 9.1 Inleiding / 151
 - 9.1.1 Algemeen / 151
 - 9.1.2 De periode voor 1996 / 152
 - 9.1.3 Ingaande 1997 / 156
 - 9.1.4 Ingaande 2001 / 157
- 9.2 Bij het bereiken van een aanmerkelijkbelangpositie / 157
- 9.3 De pakketverkrijgingprijs / 159
 - 9.3.1 Algemeen / 159
 - 9.3.2 Vaststelling bij beschikking / 159
 - 9.3.3 Verdeling over blote eigendom en vruchtgebruik / 160
- 9.4 Bij immigratie en remigratie / 161
 - 9.4.1 Algemeen / 161
 - 9.4.2 De verkrijgingsprijs bij immigratie zonder voorafgaande binnenlandse of buitenlandse belastingplicht / 163
 - 9.4.3 De verkrijgingsprijs bij immigratie en voorafgaande binnenlandse of buitenlandse belastingplicht / 163
 - 9.4.3.1 Algemeen / 163
 - 9.4.3.2 Samenloop met buitenlandse emigratieheffing / 164
 - 9.4.3.3 Niet beclaimde waardeinstijgingen / 164
 - 9.4.3.4 Step-down bij waardedaling buitenlandse periode / 167
 - 9.4.4 Remigratie / 167
 - 9.4.4.1 Algemeen / 167
 - 9.4.4.2 Vermindering nog openstaande conserverende aanslag tot nihil / 167

- 9.4.4.3 Verhoging wegens betalingen conserverende aanslag / 168
- 9.4.4.4 Vermindering wegens negatief vervreemdingsvoordeel / 168
- 9.4.5 Remigratie en passantenregeling / 168
- 9.4.6 Zetelverplaatsing / 169
- 9.4.7 Bij aandelen of winstbewijzen verkregen krachtens huwelijksvermogensrecht, erfrecht, verdeling of gift / 169
- 9.4.8 Bij tussenschuiven van een holding / 171
- 9.4.9 Voorbeeld / 173
- 9.5 Bij emissie / 174
- 9.6 Bij forfaitair rendement / 175
- 9.7 Bij gebruikelijk loon, fictieve huur en fictieve rente / 176
- 9.8 Bij opties / 177
 - 9.8.1 Callopties / 177
 - 9.8.2 Putopties / 178
- 9.9 Bij toepassing van artikel 4.17a of 4.17c Wet IB 2001 / 179
- 9.10 Bij toepassing van de fusiefaciliteiten / 179
 - 9.10.1 Algemeen / 179
 - 9.10.2 De aandelenfusie / 179
 - 9.10.3 De juridische splitsing / 180
 - 9.10.4 De juridische fusie / 180
- 9.11 Huwelijk, erfrecht en verkrijging van een buitenlandse particulier / 180
 - 9.11.1 Inleiding / 180
 - 9.11.2 Vaststelling van de verkrijgingsprijs / 181
 - 9.11.3 Gevolgen voor de conserverende aanslag / 182
 - 9.11.4 Bijzondere bepaling bij fusie / 182
 - 9.11.5 Voorbeeld / 182

HOOFDSTUK 10

De overdrachtsprijs / 185

- 10.1 Kosten / 185
- 10.2 Betaling in termijnen / 187
 - 10.2.1 Inleiding / 187
 - 10.2.2 Bij vaststaand totaalbedrag van de te ontvangen termijnen / 188
 - 10.2.3 Bij onzekerheid aangaande aantal of hoogte van de termijnen / 188
- 10.3 Betaling na de vervreemding / 189
- 10.4 Prijscorrecties, en wijziging van de prijs / 190
- 10.5 De waarde van de tegenprestatie / 192
 - 10.5.1 De tegenprestatie naar de werkelijke waarde / 192
 - 10.5.2 De tegenprestatie in geld / 192
 - 10.5.3 De werkelijke aard en inhoud / 192
 - 10.5.4 De tegenprestatie in goederen en rechten / 193
 - 10.5.5 Hoe bij onvoldoende solvabel handelen van de koper? / 194
- 10.6 Bij overdracht aandelen aan een stichting werknemerszelfbestuur / 195

HOOFDSTUK 11

Bijzonderheden bij de winstberekening / 197

- 11.1 Kosten / 197
 - 11.1.1 Inleiding / 197
 - 11.1.2 Aftrekbare kosten tegenover reguliere inkomsten / 198
 - 11.1.3 Kosten in de sfeer van de vervreemdingsvoordelen / 198
 - 11.1.3.1 De formulering in de loop van de tijd / 198
 - 11.1.3.2 De verwantschap bij kosten in diverse sferen / 200
 - 11.1.3.3 Aftrek van welke kosten? / 202
 - 11.1.3.4 Samenvatting / 204
 - 11.1.4 Kosten en renten van geldleningen / 204
 - 11.1.4.1 Aftrek naar het tarief voor aanmerkelijk belang / 204
 - 11.1.4.2 Juister lijkt aftrek naar (steeds) progressief tarief / 205
- 11.2 Waarde in het economische verkeer / 206
 - 11.2.1 Inleiding / 206
 - 11.2.2 De geschiedenis van de bepaling / 206
 - 11.2.3 In welke gevallen geldt artikel 4.22 Wet IB 2001? / 208
 - 11.2.3.1 Algemeen / 208
 - 11.2.3.2 Niet onder normale omstandigheden / 209
 - 11.2.3.3 Familierelaties / 210
 - 11.2.3.4 Relatie met de enig aandeelhouder / 212
 - 11.2.3.5 Correctie naar beneden / 212
 - 11.2.3.6 Bij vervreemding met behoud van belang / 213
 - 11.2.4 Bepaling van de waarde in het economisch verkeer / 214
 - 11.2.4.1 Waarde objectief of subjectief / 214
 - 11.2.4.2 Hoe met de kosten? / 214
 - 11.2.4.3 De waarde in concreto / 215
- 11.3 Welke aandelen zijn vervreemd? / 217
 - 11.3.1 Inleiding / 217
 - 11.3.2 Per soort een pakketverkrijgingsprijs / 217
 - 11.3.3 Bij deelvervreemding / 218
- 11.4 Het gestort kapitaal / 218
 - 11.4.1 De jaren tot en met 1996 / 218
 - 11.4.2 Ingaande 1997 en thans / 220
 - 11.4.3 Gestort kapitaal / 220
- 11.5 Vreemde valuta / 223

HOOFDSTUK 12

Rechtshandelingen met de vennootschap / 227

- 12.1 Emissie / 227
 - 12.1.1 De waarde van hetgeen wordt gestort bij emissie / 227
 - 12.1.2 Bij geruisloze inbreng van artikel 3.65 Wet IB 2001 / 227
 - 12.1.3 Waarden bij inbreng van vorderingen / 228
 - 12.1.4 Storting na emissie / 231

- 12.2 Storting beneden de reële waarde; claim / 231
- 12.3 Bonusaandelen en bijschrijving op aandelen / 232
- 12.4 Omwisseling / 234
- 12.5 Terugbetaling en afstempeling / 234
 - 12.5.1 Terugbetaling / 234
 - 12.5.2 Terugbetaling en gestort kapitaal / 235
 - 12.5.3 Afstempeling / 236
 - 12.5.4 Teruggave van aandelen / 236
 - 12.5.5 Terugbetaling bij winstbewijzen / 236
- 12.6 Inkoop van aandelen / 236
- 12.7 Liquidatie / 237
 - 12.7.1 Hoofdregel / 237
 - 12.7.2 Bij geruisloze terugkeer uit de BV (artikel 14c Wet VPB 1969) / 238

HOOFDSTUK 13

Huwelijk, overlijden en verdeling / 241

- 13.1 Inleiding / 241
- 13.2 Aandelen, parten en pakketten / 242
- 13.3 Historische voorbeschouwing in het licht van BNB 1955/80 / 243
 - 13.3.1 Verdeling; geen terugwerkende kracht / 243
 - 13.3.2 Het arrest BNB 1955/80 / 245
 - 13.3.3 De Wet IB 1964 tot en met 1996 / 246
 - 13.3.4 De periode 1997-2001 / 247
 - 13.3.5 Bij de invoering van de Wet IB 2001 / 248
 - 13.3.6 Ingaande 2010 / 249
- 13.4 Het huwelijk buiten gemeenschap van goederen / 249
- 13.5 Huwelijk en boedelmenging / 252
 - 13.5.1 Boedelmenging en aanmerkelijkbelanghouderschap / 252
 - 13.5.2 Tijdstip van boedelmenging / 254
 - 13.5.3 Boedelmenging en vervreemding / 254
 - 13.5.4 Vervreemding tussen echtgenoten / 255
- 13.6 Ontbinding en verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap anders dan door overlijden / 255
 - 13.6.1 Ontbinding en vervreemding / 255
 - 13.6.2 Afstand doen van de gemeenschap / 257
- 13.7 De doorschuiffaciliteit van artikel 4.17 Wet IB 2001 / 257
 - 13.7.1 Verplichte doorschuiving / 257
 - 13.7.2 Afrekenen op verzoek / 258
- 13.8 Het openvallen van de nalatenschap / 259
 - 13.8.1 Het openvallen / 259
 - 13.8.2 Het verwerpen van de nalatenschap / 259
 - 13.8.3 Aspecten van de verdeling: toerekenen aanmerkelijkbelanghouderschap / 261
 - 13.8.4 Vererving ab intestaat en krachtens testament / 261
- 13.9 Legaten / 261

- 13.9.1 Niet-aanvaarding van het legaat / 261
- 13.9.2 Levering van de goederen / 262
- 13.9.3 De gerechtigdheid tot de gelegateerde aandelen / 263
- 13.9.4 Vervreemding bij legaat en het Besluit van de Staatssecretaris / 263
- 13.9.5 Legatering van genotsrechten / 265
- 13.9.6 Legaat en legaat tegen inbreng / 266
- 13.9.7 Legaat met opschortende opeisbaarheid / 267
- 13.9.8 Legaat ten gunste van een rechtspersoon / 267
- 13.9.9 Legaat ten gunste van algemeen nut beogende instelling (anbi) / 268
- 13.10 Testamentaire lasten / 268
- 13.11 De faciliteit van artikel 4.17a Wet IB 2001 / 269
 - 13.11.1 Inleiding / 269
 - 13.11.2 Onder welke voorwaarden is artikel 4.17a Wet IB 2001 van toepassing? / 270
 - 13.11.3 Doorschuiffaciliteit ziet alleen op ondernemingsvermogen / 271
 - 13.11.3.1 Ratio / 271
 - 13.11.3.2 Wel of geen onderneming / 273
 - 13.11.3.3 Splitsing van de overdrachtprijs / 273
 - 13.11.3.4 Etikettering van het vermogen / 274
 - 13.11.3.5 Het ondernemingsvermogen, zesde tot en met achtste lid van artikel 4.17 Wet IB 2001 / 274
 - 13.11.4 De faciliteit van artikel 4.17a Wet IB 2001 en preferente aandelen / 278
 - 13.11.4.1 Inleiding / 278
 - 13.11.4.2 Ratio bijzondere regeling preferente aandelen / 278
 - 13.11.4.3 Begrip 'preferente aandelen' / 279
 - 13.11.4.4 De voorwaarden / 279
 - 13.11.4.5 Koppeling van preferente aandelen aan gewone aandelen / 281
 - 13.11.4.6 Preferente aandelen ontstaan vóór 1 januari 2010 / 281
 - 13.11.4.7 Preferente aandelen ontstaan bij toepassing van artikel 3.65 Wet IB 2001 / 282
 - 13.11.5 Samenloop met de faciliteit van artikel 4.17 Wet IB 2001 / 283
 - 13.11.6 Liquiditeitsproblemen en verzachting / 283
- 13.12 De verdeling van de nalatenschap / 283
 - 13.12.1 Inkorting / 283
 - 13.12.2 Hoofregel: vervreemding voor zover sprake is van onderbedeling / 284
 - 13.12.3 De ouderlijke boedelverdeling / 284
 - 13.12.4 Verdeling en genotsrechten / 285
- 13.13 De faciliteit van artikel 4.17b Wet IB 2001 / 285
 - 13.13.1 De voorwaarden / 285
 - 13.13.2 Verdeling met buitenlandse erfgenaam en terugkeer naar de binnenlandse sfeer / 286
 - 13.13.3 Preferente aandelen / 287
- 13.14 Verdeling huwelijksgoederengemeenschap bij overlijden / 287
- 13.15 De termijn van twee jaar / 289
 - 13.15.1 Inleiding / 289
 - 13.15.2 Begin en eindtijdstip / 289

- 13.15.3 Verlenging van de termijn / 291
- 13.16 Het verzoek / 291
 - 13.16.1 Inleiding / 291
 - 13.16.2 Verzoek door de gezamenlijke belanghebbenden / 292
 - 13.16.3 Per pakket of per deel van een pakket / 292
 - 13.16.4 Vormvoorschriften / 293
 - 13.16.5 Afrekenen of doorschuiven / 294
- 13.17 Een voorbeeld van doorschuiven en afrekenen / 295
 - 13.17.1 Inleiding en uitgangspunten / 295
 - 13.17.2 X BV heeft alleen ondernemingsvermogen / 295
 - 13.17.3 X BV heeft zowel ondernemingsvermogen als beleggingsvermogen / 297
 - 13.17.3.1 Inleiding en uitgangspunten / 297
 - 13.17.3.2 Variant 1: C is enig erfgenaam / 298
 - 13.17.3.3 Variant 2: B en C zijn ieder voor de helft erfgenaam / 299
 - 13.17.3.4 Variant 3: B is nagenoeg enig erfgenaam, C voor een verwaarloosbaar deel / 300
 - 13.17.3.5 Conclusie / 301
- 13.18 Vrijstelling reguliere voordelen en afboeking bij vererfd aanmerkelijk belang / 302
 - 13.18.1 Inleiding en ratio / 302
 - 13.18.2 Voorwaarden / 303
 - 13.18.3 Beperkingen aan de vrijstelling / 304
 - 13.18.4 Gevolgen bij conserverende aanslag / 304
- 13.19 Doorschuiven en de verkrijgingsprijs / 305
 - 13.19.1 Inleiding / 305
 - 13.19.2 Bij overgang krachtens huwelijksvermogensrecht en verdeling van de huwelijksgemeenschap / 305
 - 13.19.3 Bij overgang krachtens erfrecht / 305
 - 13.19.4 Bij verdeling van een nalatenschap binnen twee jaar / 306
- 13.20 Conserverende aanslag in buitenlandse verhoudingen / 307
 - 13.20.1 Algemeen / 307
 - 13.20.2 Bij overgang krachtens huwelijksvermogensrecht en verdeling huwelijksgemeenschap anders dan door overlijden / 307
 - 13.20.3 Bij overgang krachtens erfrecht / 308
 - 13.20.4 Bij verdeling van de nalatenschap binnen twee jaar / 308

HOOFDSTUK 14

Vruchtgebruik en blote eigendom / 309

- 14.1 Inleiding: vermogenssfeer of inkomstensfeer / 309
- 14.2 Genotsrechten en aanmerkelijk belang / 310
- 14.3 Bloot eigendom en aanmerkelijk belang / 311
- 14.4 Van bloot eigendom of genotsrecht naar vol eigendom / 311
 - 14.4.1 Bijkoop bloot eigendom door vruchtgebruiker / 311
 - 14.4.2 Bijkoop vruchtgebruik door bloot eigenaar / 311
 - 14.4.3 Aangroei van bloot eigendom naar vol eigendom / 311
- 14.5 Aanmerkelijk belang en genotsrechten bij overlijden / 312

- 14.6 Aanmerkelijk belang en genotsrechten door verdeling van de nalatenschap / 313
- 14.7 Aanmerkelijk belang en genotsrechten bij de verdeling van de huwelijksgoedengemeenschap / 313
- 14.8 Bestaande genotsrechten en hun toedeling / 313

HOOFDSTUK 15

Fusies en splitsing / 315

- 15.1 Inleiding / 315
- 15.2 Bedrijfsfusie / 316
- 15.3 Aandelenfusie / 317
 - 15.3.1 Aandelenfusie is als regel belastbaar / 317
 - 15.3.2 De historie van de doorschuifregeling in klein bestek / 317
 - 15.3.3 Inhoud van de doorschuifregeling / 320
 - 15.3.4 Een doorschuifregeling bij de aandelenfusie / 320
 - 15.3.5 Mits sprake is van uitreiking van (nieuwe) aandelen / 321
 - 15.3.5.1 Emissie / 321
 - 15.3.5.2 Nieuwe aandelen / 321
 - 15.3.5.3 Ook preferente aandelen / 322
 - 15.3.5.4 Alleen bij directe ruil / 322
 - 15.3.6 Een beperkte bijbetaling in contanten is toegestaan / 323
 - 15.3.7 Overname door bepaalde vennootschappen / 324
 - 15.3.8 Antimisbruik / 326
 - 15.3.9 Hoe bij onzakelijke ruilverhoudingen? / 327
 - 15.3.10 Beslissing en verzoek / 327
 - 15.3.10.1 Doorschuiven op verzoek / 327
 - 15.3.10.2 Hoe wordt de keuze voor doorschuiven kenbaar? / 328
 - 15.3.10.3 Geheel of partieel doorschuiven? / 329
 - 15.3.11 Een gewoon aanmerkelijk belang of een fictief aanmerkelijk belang / 329
- 15.4 Juridische fusie / 330
- 15.5 Juridische splitsing / 331

HOOFDSTUK 16

Bedrijfsopvolging door schenking / 333

- 16.1 Inleiding / 333
- 16.2 Voorwaarden / 334
- 16.3 Overige bijzondere bepalingen / 338
- 16.4 Doorschuiven / 338
- 16.5 Gevolgen voor de verkrijgingsprijs / 339
- 16.6 Voorbeeld / 340
- 16.7 Conserverende aanslag in buitenlandse verhoudingen / 341

HOOFDSTUK 17

Over emigratie, zetelverplaatsing en remigratie / 343

- 17.1 Inleiding / 343
- 17.2 Emigratie / 343
 - 17.2.1 Inleiding / 343
 - 17.2.2 De emigratieheffing in oorspronkelijke vorm / 345
 - 17.2.3 Toetsing emigratieheffing onder de BRK / 347
 - 17.2.4 Heffing bij emigratie en Europees recht: het arrest Hughes de Lasteyrie du Saillant / 348
 - 17.2.5 Aanpassingen aan de heffing bij emigratie naar aanleiding van het arrest Hughes de Lasteyrie du Saillant / 350
 - 17.2.6 Het arrest HvJ EG 7 september 2006, zaak C-470/04 (N) / 351
 - 17.2.7 De arresten van de Hoge Raad van 20 februari 2009: toetsing aan belastingverdragen en Europees recht / 354
 - 17.2.8 Het arrest HvJ EU van 29 november 2011, nr. C-371/10 inzake National Grid Indus BV / 355
 - 17.2.9 Onder verdragen met niet-lidstaten / 357
- 17.3 Passanten / 357
- 17.4 Zetelverplaatsing / 358
- 17.5 Remigratie / 360

HOOFDSTUK 18

Doorschuifregelingen en fictief aanmerkelijk belang / 361

- 18.1 In welke gevallen? / 361
- 18.2 Inkomen uit fictief aanmerkelijk belang / 362
 - 18.2.1 Vervreemdingsvoordelen en reguliere inkomsten / 362
 - 18.2.2 De fiscale claim / 363
- 18.3 Het object van het fictief aanmerkelijk belang / 365
 - 18.3.1 Aandelen en winstbewijzen / 365
 - 18.3.2 Bonusaandelen en claims / 365
 - 18.3.3 Fictief aanmerkelijk belang en de meesleep- en meetrekregelingen / 366
- 18.4 Het einde van het fictieve aanmerkelijk belang / 366
- 18.5 Doorschuiffaciliteiten / 367
 - 18.5.1 Inleiding / 367
 - 18.5.2 Omzetting onderneming in een NV of BV / 367
 - 18.5.3 Bij het einde van het fictief aanmerkelijk belang / 368

HOOFDSTUK 19

Tijdstip van het behalen van inkomen uit aanmerkelijk belang / 371

- 19.1 Historie tot 2001 / 371
 - 19.1.1 Tot 1997 / 371
 - 19.1.2 De herziening van 1997 / 373
- 19.2 Tijdstip van inkomen uit aanmerkelijk belang ingaande 2001 / 373

- 19.2.1 Inleiding / 373
- 19.2.2 Genietingstijdstip reguliere voordelen / 374
- 19.2.3 Genietingstijdstip bij aftrekbare kosten betreffende reguliere voordelen / 375
 - 19.2.3.1 Kasstelsel / 375
 - 19.2.3.2 Temporisering bij vooruitbetaalde rente / 376
- 19.2.4 Genietingstijdstip vervreemdingsvoordelen / 378
 - 19.2.4.1 Hoofregel: het perfect worden van de obligatoire overeenkomst / 378
 - 19.2.4.2 Bij emigratie / 379
 - 19.2.4.3 Bij het verlenen van een koopoptie / 379
 - 19.2.4.4 Bij betaling in termijnen en nadere vaststelling van de overdrachtprijs / 379
 - 19.2.4.5 Bij liquidatie / 379
 - 19.2.4.6 Bij afrekenen op verzoek / 380
 - 19.2.4.7 Bij geruisloze terugkeer uit de BV / 380
 - 19.2.4.8 Bij fusie en splitsing / 380
- 19.3 Onzekerheden bij de hoogte van de wederprestatie bij de vervreemding / 381
 - 19.3.1 Inschatten van goede en kwade kansen / 381
 - 19.3.2 Betaling in termijnen / 381
 - 19.3.3 Wijziging van de overeenkomst / 382
 - 19.3.4 Solvabiliteitsrisico en prijscorrectie / 382
 - 19.3.4.1 Inleiding / 382
 - 19.3.4.2 Niet-betaling door insolventie / 383
 - 19.3.4.3 Bij inwerkingtreding van aanpassingsgronden in de oorspronkelijke overeenkomst / 383
 - 19.3.4.4 Aanpassingen bij nadere overeenkomst / 384
 - 19.3.4.5 Conclusie / 384
- 19.4 Ontbindende voorwaarde / 385
 - 19.4.1 Translatieve werking / 385
 - 19.4.2 De heffing blijft in stand / 385
 - 19.4.3 Wel een aftrekpost in een later jaar / 386
 - 19.4.4 Herleven van de verkrijgingsprijs / 387
- 19.5 Ontbinding na wanprestatie / 387
 - 19.5.1 Artikel 6:265 BW / 387
 - 19.5.2 Boete en rouwkoopsom / 388
 - 19.5.3 Ontbinding is contractueel uitgesloten / 388
 - 19.5.4 Rechtspraak ter zake / 388
 - 19.5.5 Parlementaire visie ingaande 1997 / 389
 - 19.5.6 De huidige stand van zaken / 389
 - 19.5.7 Samenvatting / 389
- 19.6 Dwaling / 390

HOOFDSTUK 20

Inkomen uit aanmerkelijk belang / 391

- 20.1 Grootte van het inkomen uit aanmerkelijk belang / 391
- 20.2 Nog een correctie op de grootte van de winst of het verlies? / 392
- 20.3 Partners en kind / 392
- 20.4 Winst en verlies uit aanmerkelijk belang binnen eenzelfde jaar / 394
- 20.5 Heffing bij winst uit aanmerkelijk belang / 395

HOOFDSTUK 21

Verlies uit aanmerkelijk belang / 397

- 21.1 Inleiding / 397
- 21.2 Historie / 397
 - 21.2.1 Tot 2001 / 397
 - 21.2.2 Ingaande 2001 / 398
- 21.3 De grootte van het verlies uit aanmerkelijk belang / 399
 - 21.3.1 Algemeen / 399
 - 21.3.2 Te conserveren inkomen blijft buiten beschouwing / 400
 - 21.3.3 Geen tussentijdse verliesneming bij behoud van belang / 400
 - 21.3.4 Geen verliesneming in samenhang met afgezonderd particulier vermogen / 403
 - 21.3.5 Geen verliesneming bij terugkeer uit de BV / 404
 - 21.3.6 Horizontale verliescompensatie / 404
 - 21.3.7 Geen compensatie met inkomen in andere boxen / 405
- 21.4 Verticale verliesverrekening / 405
- 21.5 Vaststelling bij beschikking / 406
- 21.6 Belastingcredit bij einde van het aanmerkelijk belang / 407
 - 21.6.1 Algemeen / 407
 - 21.6.2 Uitwerking in artikel 2.11a Wet IB 2001 / 410
- 21.7 Man, vrouw en kind / 411

HOOFDSTUK 22

Aanmerkelijk belang en buitenland / 413

- 22.1 Aanmerkelijk belang in een buitenlandse vennootschap / 413
- 22.2 Buitenlandse belastingplicht ter zake van een aanmerkelijk belang / 414
 - 22.2.1 Buitenlandse belastingplicht / 414
 - 22.2.2 Korte historische schets / 415
 - 22.2.3 Begrip 'aanmerkelijk belang' bij buitenlandse belastingplicht / 416
 - 22.2.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang bij buitenlandse belastingplicht algemeen / 418
 - 22.2.5 Buitenlandse belastingplicht over reguliere voordelen / 419
 - 22.2.6 Buitenlandse belastingplicht over vervreemdingswinsten / 420
 - 22.2.6.1 Algemeen / 420
 - 22.2.6.2 Doorschuiving bij fusie / 420

- 22.2.6.3 Zetelverplaatsing / 420
- 22.2.6.4 Samenloop met conserverende aanslag bij emigratie / 421
- 22.2.7 Buitenlandse belastingplicht en verliescompensatie / 422
- 22.3 Aanmerkelijk belang en verdragen algemeen / 423
 - 22.3.1 Het OESO-modelverdrag / 423
 - 22.3.2 De Notitie Fiscaal Verdragsbeleid / 424
- 22.4 Bijzonderheden bij een aantal specifieke bilaterale verdragen / 427
- 22.5 Verdragtoepassing bij aanmerkelijk belang / 430
 - 22.5.1 Begrip 'aanmerkelijk belang' / 430
 - 22.5.2 Maatschappelijk kapitaal in het Verdrag met Zwitserland / 430
 - 22.5.3 Enige jurisprudentie gewezen onder de Wet IB 1964 / 431
 - 22.5.4 Vervreemding bij overgang onder algemene titel / 432
 - 22.5.5 Inkoop van eigen aandelen / 432
 - 22.5.6 Bij liquidatie-uitkering / 434
 - 22.5.7 Vervreemding van na emigratie verkregen aandelen / 436
 - 22.5.8 Samenvatting / 437

HOOFDSTUK 23

Faciliteiten in de invorderingsfeer / 439

- 23.1 Inleiding / 439
- 23.2 De conserverende aanslag bij vervreemding / 440
 - 23.2.1 Algemeen / 440
 - 23.2.2 Wanneer een conserverende aanslag? / 440
 - 23.2.3 De voorwaarden / 441
 - 23.2.3.1 Algemeen / 441
 - 23.2.3.2 Verzoek, zekerheid en EU-recht / 441
 - 23.2.3.3 Het verzoek / 443
 - 23.2.3.4 De zekerheid / 443
 - 23.2.3.5 Overige voorwaarden / 444
 - 23.2.4 Beëindiging van het uitstel van betaling / 445
 - 23.2.4.1 Algemeen / 445
 - 23.2.4.2 Beëindiging bij vervreemding / 447
 - 23.2.4.3 Beëindiging bij dividenduitdeling / 447
 - 23.2.4.4 Beëindiging bij teruggaaf / 448
 - 23.2.4.5 Beëindiging bij niet voldoen aan voorwaarden / 448
 - 23.2.5 Voortzetting van het uitstel / 449
 - 23.2.6 Kwijtschelding van de conserverende aanslag / 450
 - 23.2.6.1 Algemeen / 450
 - 23.2.6.2 Bij reguliere voordelen / 451
 - 23.2.6.3 Bij vervreemding / 453
- 23.3 Betalingsfaciliteit bij schuldig blijven koopsom / 454
 - 23.3.1 Algemeen / 454
 - 23.3.2 De voorwaarden / 454
 - 23.3.3 Beëindiging van het uitstel van betaling / 455
- 23.4 Betalingsregeling bij verkapt dividend en indirect belang / 456

- 23.4.1 Inleiding / 456
- 23.4.2 Voorwaarden / 456
- 23.4.3 Beëindiging en vermindering / 457
- 23.5 Bijzondere aansprakelijkheid bij toepassing schenking / 457
 - 23.5.1 Algemeen / 457
 - 23.5.2 Europees recht / 458

HOOFDSTUK 24

Bedrijfsopvolging en successierecht / 461

- 24.1 Inleiding / 461
 - 24.1.1 Algemeen / 461
 - 24.1.2 Een korte geschiedenis van de bedrijfsopvolging / 462
 - 24.1.3 Ratio en ambities van de huidige regeling / 464
 - 24.1.4 De bedrijfsopvolgingsfaciliteit in klein bestek / 467
 - 24.1.5 Gelijkheid en discriminatie / 468
 - 24.1.5.1 De parlementaire behandeling / 468
 - 24.1.5.2 Rechtbank Breda / 470
 - 24.1.5.3 De Hoge Raad / 470
 - 24.1.5.4 Het Europese Hof voor de rechten van de mens / 473
 - 24.1.5.5 Kritiek / 473
- 24.2 De voorwaardelijke vrijstelling / 476
 - 24.2.1 Inleiding / 476
 - 24.2.2 Het ondernemingsvermogen van de objectieve onderneming / 476
 - 24.2.3 De omvang van de voorwaardelijke vrijstelling / 477
 - 24.2.4 Per onderneming of per verkrijger / 481
 - 24.2.5 Het verzoek / 482
- 24.3 Ondernemingsvermogen / 482
 - 24.3.1 Inleiding / 482
 - 24.3.2 Het object van de bedrijfsopvolgingsregeling bij aanmerkelijk belang / 483
 - 24.3.2.1 Aandelen e.a. / 483
 - 24.3.2.2 Meesleep-, meetrek- en fictief aanmerkelijk belang / 484
 - 24.3.3 De objectieve onderneming van de vennootschap / 485
 - 24.3.3.1 Inleiding / 485
 - 24.3.3.2 De materiële onderneming / 486
 - 24.3.3.3 De medegerechtigdheid / 488
 - 24.3.3.4 Ondernemingsvermogen en beleggingsvermogen / 488
 - 24.3.3.5 Bijtelling in verband met beleggingsvermogen / 489
 - 24.3.4 Voor toerekening kwalificerende belangen / 490
 - 24.3.4.1 Inleiding belangen in andere lichamen / 490
 - 24.3.4.2 Voorwaarden toerekening / 490
 - 24.3.4.3 Toerekening / 493
 - 24.3.4.4 Antimisbruikbepaling / 496
 - 24.3.5 Niet voor toerekening kwalificerende belangen / 497
 - 24.3.6 Bijzonderheden waardering / 498
 - 24.3.6.1 Last en tegenprestatie / 498

- 24.3.6.2 Latente belastingen / 498
- 24.3.6.3 Niet uitgekeerde winst / 500
- 24.4 Erflater, schenker en het bezitsvereiste / 501
 - 24.4.1 Inleiding / 501
 - 24.4.2 Ratio van de termijn(en) / 502
 - 24.4.3 Bezitsvereiste bij de erflater of schenker / 502
 - 24.4.3.1 Inleiding / 502
 - 24.4.3.2 Geruisloze terugkeer uit de BV / 504
 - 24.4.3.3 Geruisloze omzetting in een BV / 505
 - 24.4.3.4 Fusie en splitsing / 505
 - 24.4.3.5 Bij overlijden kort na verkrijging door schenking of vererving / 507
 - 24.4.3.6 Bij indirecte belangen / 507
 - 24.4.3.7 Bij tweetrapsmaking / 508
 - 24.4.4 Bezitsvereiste bij de vennootschap / 508
 - 24.4.4.1 Inleiding / 508
 - 24.4.4.2 Bij zelfstandige ondernemingen en activa en passiva / 509
 - 24.4.4.3 Bij deelnemingen / 512
 - 24.4.5 Bezitstermijn bij later gestort beleggingsvermogen / 514
- 24.5 Verkrijger en verkrijging / 515
 - 24.5.1 De verkrijger / 515
 - 24.5.2 De verkrijging / 515
 - 24.5.2.1 Inleiding / 515
 - 24.5.2.2 Verkoop gevolgd door kwijtschelding / 515
 - 24.5.2.3 Indirecte schenking / 517
 - 24.5.2.4 Fictieve verkrijgingen / 518
 - 24.5.2.5 Bij verkrijging door wijziging gerechtigdheid door verdeling nalatenschap / 518
- 24.6 Het voortzettingsvereiste / 522
 - 24.6.1 Inleiding / 522
 - 24.6.2 De termijn / 523
 - 24.6.3 Bij vervreemding door verkrijger / 524
 - 24.6.3.1 Algemeen / 524
 - 24.6.3.2 Certificering van aandelen / 524
 - 24.6.3.3 Aandelenfusie / 525
 - 24.6.3.4 Juridische fusie en splitsing / 526
 - 24.6.3.5 Bij overlijden en verdeling van de nalatenschap / 526
 - 24.6.3.6 Bij boedelmenging en verdeling / 527
 - 24.6.3.7 Bij uitoefenen van koopopties / 528
 - 24.6.4 Bij beperking van toekomstige winstrechten / 528
 - 24.6.5 Het lichaam houdt op winst uit de onderneming te genieten / 528
 - 24.6.5.1 Inleiding / 528
 - 24.6.5.2 Staking van de onderneming / 531
 - 24.6.5.3 Geruisloze terugkeer uit de BV / 532
 - 24.6.5.4 Bedrijfsfusie / 532
 - 24.6.5.5 Uitzakken in de fiscale eenheid / 533

- 24.6.5.6 Bij faillissement / 534
- 24.6.5.7 Bij overdracht binnen de toerekeningsgroep / 534
- 24.6.6 Vervreemding van een belang door een lichaam / 535
 - 24.6.6.1 Verkoop belang in dochter door een holdingvennootschap / 535
 - 24.6.6.2 Inkoop van aandelen door de werkmaatschappij / 536
 - 24.6.6.3 Juridische fusie en splitsing / 536
 - 24.6.6.4 Liquidatie van een werkmaatschappij / 536
 - 24.6.6.5 Aandelenemissie en joint ventures / 537
- 24.6.7 Samengesteld bezit / 537
- 24.6.8 De sanctie op niet voldoen aan het voortzettingsvereiste / 538
- 24.7 Bijzonderheden fictieve verkrijgingen / 539
 - 24.7.1 Inleiding / 539
 - 24.7.2 Voorbehoud vruchtgenot / 540
 - 24.7.3 Verkoop met uitgestelde levering / 541
 - 24.7.4 Schenken in zicht van overlijden / 542
 - 24.7.5 Waardestijging door overlijden / 542
 - 24.7.6 Bij afgezonderd particulier vermogen / 543
- 24.8 Bijzonderheden bij preferente aandelen / 544
 - 24.8.1 Inleiding / 544
 - 24.8.2 Preferente aandelen / 545
 - 24.8.2.1 De preferentie / 545
 - 24.8.2.2 Aandelen / 546
 - 24.8.3 Kwalificerende preferente aandelen / 546
 - 24.8.3.1 Voorwaarden algemeen / 546
 - 24.8.3.2 Omzetting door erflater of schenker gehouden gewone aandelen / 548
 - 24.8.3.3 Gelijktijdige toekenning van gewone aandelen aan iemand anders / 550
 - 24.8.3.4 De onderneming van de vennootschap / 552
 - 24.8.3.5 De gewone aandelen van de verkrijger / 552
 - 24.8.4 Indirecte belangen in preferente aandelen / 557
 - 24.8.5 Preferente aandelen en de bezitsduur bij de erflater of schenker / 558
 - 24.8.6 Het voortzettingsvereiste bij preferente aandelen / 559
- 24.9 Ter beschikking gesteld vermogen / 560
 - 24.9.1 Inleiding / 560
 - 24.9.1.1 Parallel met buitenvennootschappelijk ondernemingsvermogen / 560
 - 24.9.1.2 Geen consolidatie via de aandeelhouder bij natuurlijk persoon / 561
 - 24.9.2 Voorwaarden / 562
 - 24.9.2.1 Inleiding / 562
 - 24.9.2.2 Dienstbaar aan de onderneming van de vennootschap waaraan ter beschikking wordt gesteld / 562
 - 24.9.2.3 De beperking tot onroerende zaken / 563
 - 24.9.2.4 Voorwaarden te stellen aan de verkrijger / 565
 - 24.9.3 Berekening van de vrijstelling / 566

- 24.9.4 De bezitseis bij ter beschikking gesteld vermogen / 568
- 24.9.5 Verkrijger en voortzettingsvereiste / 569
 - 24.9.5.1 Inleiding / 569
 - 24.9.5.2 Bij vervreemding van de achterliggende aandelen / 569
 - 24.9.5.3 Bij vervreemding van de onroerende zaak / 570
 - 24.9.5.4 Bij niet langer dienstbaar zijn aan de onderneming van de vennootschap / 571
- 24.10 Vrijstelling afrekenen en conserveren / 572
 - 24.10.1 Inleiding / 572
 - 24.10.2 Het voorwaardelijk vrijgestelde deel en de geconserveerde waarde / 572
 - 24.10.3 Het niet vrijgestelde deel: afrekenen of uitstel van betaling / 573
 - 24.10.4 Het voorwaardelijk vrijgestelde deel en de te sanctioneren gebeurtenis / 574

Trefwoordenregister / 575

Register aanschrijvingen en besluiten van Financiën / 591

Register rechtspraak / 593

Literatuurlijst / 603

HOOFDSTUK 1

Inleiding

De aanmerkelijkbelangregeling is sinds het van kracht worden van de Wet inkomstenbelasting 2001 opgenomen in hfdst. 4 als een afzonderlijke categorie inkomen, ná de regeling van de winst uit onderneming en vóór die van de sfeer van het inkomen uit vermogen, of in de huidige terminologie, het inkomen uit sparen en beleggen. Die (zelfstandige) positie had het aanmerkelijk belang ook reeds in de Wet IB 1964 zoals die luidde ingaande 1997. Tot 2001 werd gesproken van 'winst uit aanmerkelijk belang', sindsdien van 'inkomen uit aanmerkelijk belang'.

En omvat de reguliere voordelen – in de jaren tot en met 1996 aangemerkt als inkomsten uit vermogen – uit aandelen en winstbewijzen; alsmede de vervreemdingsvoordelen op aandelen, winstbewijzen, schuldvorderingen en koopopties. Mits het bezit 5% of meer representeert in het geplaatste kapitaal of in de reserves van een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal.

Bij de herziening van het aanmerkelijk belang in 1997 werd het tarief vastgesteld op 25%. Dat bedraagt thans, na enige malen veranderd te zijn, 26,9%.

Hoewel de Wet inkomstenbelasting ingaande 2001 geheel nieuw is opgezet, is het aanmerkelijkbelangregime voor het grootste deel overgenomen in de stand zoals het verkeerde in de jaren 1997 tot en met 2000.

Tot 1997 beperkte de aanmerkelijkbelang sfeer zich tot de vervreemdingsvoordelen. Wel werden die vanaf 1941 belast, eerst onder het Besluit IB 1941 en ingaande 1965 onder de Wet IB 1964. De heffing over aanmerkelijkbelangvoordelen heeft dan in die jaren in aanzienlijke mate gestalte gekregen door rechtspraak en wetgeving, mede onder invloed van de literatuur.

Die oude jurisprudentie is van belang gebleven na 1997 maar ook na 2001. Ingaande 1997 is het vervreemdingsbegrip verruimd in verband met de overbrenging van de reguliere voordelen naar de aanmerkelijkbelang sfeer, maar het tot 1997 geldende vervreemdingsbegrip is uitgangspunt geweest en gebleven voor de regeling ingaande 1997 voor wat betreft de vervreemdingsvoordelen, en is ook ingaande 2001 onverminderd van belang.

In deze studie wordt de aanmerkelijkbelangregeling behandeld, zoals die thans in de Wet IB 2001 opgenomen is; met het accent op de vervreemdingsvoordelen. Daarbij zal ruime aandacht zijn voor de ontwikkelingen die sinds het Besluit IB 1941 hebben geleid tot het ontstaan van de aanmerkelijkbelangregeling in zijn huidige vorm.

De heffing over reguliere voordelen in de aanmerkelijkbelang sfeer – te denken is dan met name aan dividenden – heeft in de loop van de tijd een verandering ondergaan.

Tot 1997 werd geen onderscheid gemaakt tussen reguliere voordelen op aanmerkelijkbelangaandelen en op niet-aanmerkelijkbelangaandelen. Daarvoor gold één en hetzelfde regime: dat van het inkomen uit vermogen.

Ingaande 1997 zijn deze reguliere voordelen voor wat betreft aanmerkelijkbelangaandelen overgeheveld naar het aanmerkelijkbelangeregime. Belastingheffing vindt sindsdien plaats tezamen met de vervreemdingsvoordelen.

Ingaande 2001 is daarin geen verandering gekomen. Wel is bij die herziening afgestapt van het belasten van vermogen naar het werkelijk daaruit genoten inkomen. Gekozen is in de plaats daarvan voor belastingheffing naar een forfaitair inkomen, bepaald aan de hand van de waarde van het vermogen (bezittingen minus schulden). Althans voor zover het niet tot een aanmerkelijk belang behorende aandelen betreft. Daarin kan een onderstreping worden gezien van de bijzondere positie van de aanmerkelijkbelanghouder in de inkomstenbelasting.

Ingaande 2001 kent de inkomstenbelasting dan ook geen bepalingen meer die het werkelijk inkomen uit vermogen of aandelen vaststellen. Een deel van de betreffende bepalingen is overgenomen in de regels van het inkomen uit aanmerkelijk belang – kortweg box 2.

De opzet en de indeling van het boek ligt in de lijn van de voorgaande druk van deze monografie. Vanwege de waarde van de regeling tot en met 1996 voor die van de jaren 1997 en volgende is, waar nuttig of anderszins verhelderend, ook weergegeven hoe een en ander lag voor de jaren tot en met 1996.

Het werkplan van deze studie is als volgt.

Hoofdstuk 2 gaat in op de strekking van de aanmerkelijkbelangregeling, waarbij de aandeelhouder-ondernemer geplaatst wordt tegenover de aandeelhouder-belegger en voorts vergeleken wordt met de ondernemer-natuurlijk persoon.

Hoofdstuk 3 behandelt de plaats van de aanmerkelijkbelangregeling in de Wet IB 2001. De relatie met de sferen van de winst uit onderneming en van het inkomen uit sparen en beleggen wordt daar mede besproken.

Hoofdstuk 4 gaat in op de vraag welke vennootschappen van betekenis zijn voor het aanmerkelijk belang, terwijl in hoofdstuk 5 de objecten van de aanmerkelijkbelangregeling aan de orde komen.

Het subject van de belastingheffing, de aanmerkelijkbelanghouder, komt in hoofdstuk 6 ter sprake.

De reguliere voordelen komen aan de orde in hoofdstuk 7.

De vervreemdingsvoordelen krijgen in algemene zin aandacht in hoofdstuk 8 tot en met 11. Eerst wordt daarbij in hoofdstuk 8 behandeld het begrip 'vervreemding', waarna in de hoofdstukken 9 tot en met 11 de berekening van het vervreemdingsvoordeel wordt uitgewerkt.

De hoofdstukken 12 tot en met 18 richten zich nader op specifieke vormen van vervreemding en de daarbij eventueel van toepassing zijnde bijzonderheden en faciliteiten. Aan de orde komen de rechtshandelingen tussen de aandeelhouder en de vennootschap, huwelijksvermogen/erfrechtelijke situaties, vruchtgebruiksrechten, fusie en splitsing, de opvolgsoverdracht, emigraties en zetelverplaatsing en bijzonderheden betreffende het fictief aanmerkelijk belang.

Hoofdstuk 19 behandelt het tijdstip dat inkomen uit aanmerkelijk belang wordt behaald onderscheidenlijk verlies uit aanmerkelijk belang wordt geleden. De vaststelling van winst of verlies uit aanmerkelijk belang, en de verdere gang van zaken daarbij krijgt aandacht in de hoofdstukken 20 en 21.

De buitenlandproblematiek voor het aanmerkelijk belang wordt behandeld in hoofdstuk 22.

Hoofdstuk 23 gaat in op de faciliteiten in de invorderingssfeer en hoofdstuk 24 – tot slot – behandelt de bedrijfsopvolgingsfaciliteit van de Successiewet.

HOOFDSTUK 2

De strekking van de aanmerkelijkbelangregeling

2.1 Inleiding

Een aandeelhouder en een ondernemer hebben met elkaar gemeen dat geïnvesteerd wordt in een onderneming. De onderneming gebruikt de geïnvesteerde bedragen voor het gaan behalen van winst en deze winsten vallen toe aan de investeerder. Bij de ondernemer heeft deze beloning de vorm van winst welke belast wordt als onderdeel van het inkomen. Bij de aandeelhouder kan de beloning worden gerealiseerd als inkomen in geval van dividenduitdeling of als vermogenswinst bij de vervreemding van de aandelen.

Van oudsher bestaat binnen de inkomstenbelasting een belangrijk verschil tussen de ondernemer en de aandeelhouder. Dit betreft de belastbaarheid van gerealiseerde vermogenswinsten. Bij ondernemers werd en wordt ervan uitgegaan dat dergelijke vermogenswinsten mede behoren tot het inkomen uit de bron onderneming.

Voor het beheer van vermogen door een niet-ondernemer – bijvoorbeeld een aandeelhouder – wordt een andere visie als uitgangspunt genomen. Te weten dat het gaat om het belasten van het inkomen uit vermogen. Daarbij past het niet om vermogenswinsten te belasten. Deze voordelen maken zich immers niet los van de bron, maar maken deel uit van de bron zelf.

2.2 De strekking van de aanmerkelijkbelangregeling in de loop van de jaren

2.2.1 Inleiding

De aanmerkelijkbelangregeling maakt al deel uit van het Nederlandse belastingstelsel sinds het Besluit op de Inkomstenbelasting van 1941. Eerder was niet voorzien in een bijzondere positie voor de grootaandeelhouder. Bij de herziening van de inkomstenbelasting bij de Wet IB 1964 werd het bestaande regime gecontinueerd. Wel werden verschillende veranderingen aangebracht. Dit systeem functioneerde – met tussentijdse aanpassingen – tot 1997. Met ingang van dat jaar werd een geheel vernieuwd regime van kracht. Bij deze majeure aanpassing werd met name de vervreemdingskant van het aanmerkelijkbelangregime aangepast aan de ervaringen van voorliggende decennia. Bij de algehele herziening van de inkomstenbelasting in 2001 werd het regime van 1997 vrijwel ongewijzigd overgenomen. De aanmerkelijkbelanghouder kreeg daarbij zijn eigen regime in de zogenoemde box 2 (inkomen uit aanmerkelijk belang) waarin zowel vervreemdingswinsten als reguliere

voordelen (dividenden) belast worden tegen een tarief dat uitsluitend geldt voor de hier genoemde vormen van inkomen.

2.2.2 De strekking onder het Besluit IB 1941

Onder het door de Duitse bezetter ingevoerde Besluit IB 1941 werd winst uit de vervreemding van aanmerkelijkbelangaandelen mede aangemerkt als zuivere opbrengst van niet-agrarisch bedrijf.¹

De Leidraad bij het Besluit IB 1941 merkt ter zake op²:

“De aandeelhouders, die een ‘aanmerkelijk belang’ hebben, doch wier aandelen niet tot hun bedrijfsvermogen behooren, worden geacht in deze hoedanigheid in zekeren zin een bedrijf uit te oefenen, althans winst te kunnen behalen, ook al behooren de aandelen niet tot die, welke aan het verwerven van opbrengst van eigen onderneming en van arbeid zijn dienstbaar gemaakt (art. 31, lid 1). In zekeren zin: datgene, wat zij van de vennootschap als opbrengst van hun aandelen en andere effecten genieten, wordt gewoon als opbrengst van roerend kapitaal beschouwd. Slechts indien de aandeelhouder door vervreemding van aandelen of winstbewijzen, zijn portie in de zichtbare en de geheime reserves (en wellicht nog meer) realiseert, openbaart het oneigenlijk bedrijf van ‘aandeelhouder op groote schaal’ zijn fiscale gevolgen. De winstberekening geschiedt dan op een bijzondere manier (art. 21, lid 2).”

De invoering van de aanmerkelijkbelangregeling in het Besluit IB 1941 zal samenhangen met of voortvloeien uit de toen bestaande Duitse regeling.³ De motivering in de Leidraad bij het Besluit IB 1941 heeft meer het karakter van een toelichting, en ook deze is zeer beperkt. Toch biedt de aangehaalde passage naar het voorkomt reeds de ruimte om te denken aan de beide rechtsgronden – de belastingheffing over winsten ongeacht de rechtsvorm van de onderneming, en de belastingheffing over niet als dividend genoten voordelen in verband met aandelen – die bij de parlementaire behandeling van de Wet IB 1964 ter sprake kwamen ten gunste van het bestaan van een aanmerkelijkbelangregeling in de inkomstenbelasting.

2.2.3 De strekking onder de Wet IB 1964 tot 1997

In de jaren tot en met 1996 was, historisch gezien, het zogenoemde ‘oppotargument’ een belangrijk gegeven. De aanmerkelijkbelangregeling wilde voorkomen dat onbelast zou kunnen worden gehandeld door redelijkerwijs te verwachten dividend te passeren en nadien de tegenwaarde van de opgepotte bedragen te ontvangen door belastingvrije verkoop van de aandelen.

1 Artikel 19, tweede lid, in samenhang met artikel 5, eerste lid, onder 1°, letter b. Vergelijk ook de term ‘aanmerkelijk belang’ in artikel 4 en 5 ontwerp-Besloten-vennootschappenwet 1934.

2 Paragraaf 26.

3 In paragraaf 27 van de Leidraad is bijvoorbeeld vermeld, met betrekking tot de verdeling van de bedrijfswinst in winst uit agrarisch bedrijf (artikel 18) en in winst uit niet-agrarisch bedrijf (artikel 19): “De indeeling, door de artt. 18 en 19 tot stand gebracht, stemt overeen met die van het Duitse belastingrecht.” Vergelijk de studie van Mulder, *Het aanmerkelijk belang*, 1955.

In de Nota algemene herziening⁴ kwamen de rechtsgronden voor wat betreft de regeling onder de Wet IB 1964 nader aan de orde, en vervolgens ook in de Memorie van Antwoord.⁵

Ter sprake kwam dat de fiscale wetgever een systeem van belastingheffing tot stand had gebracht dat aansloot bij het civiele recht, waaromtrent vervolgens werd opgemerkt: “Dit systeem komt hierop neer dat een afzonderlijke vennootschapsbelasting wordt geheven van de winst van die vennootschappen, en vervolgens inkomstenbelasting bij de aandeelhouders wier aandelen niet tot een bedrijfsvermogen behoren naar mate tijdens de duur van de onderneming en tenslotte bij haar liquidatie de ondernemingswinst door uitdeling in inkomen voor de aandeelhouders wordt omgezet.”

Dit systeem van heffing van vennootschapsbelasting over de gemaakte winst plus een heffing van inkomstenbelasting over de uitgedeelde winst wordt wel aangeduid als het klassieke stelsel.

In deze parlementaire behandeling wordt vervolgens aandacht gegeven aan het mogelijk-kerwijs doorbreken van dat heffingssysteem, door de aanmerkelijkbelanghouder geheel als ondernemer te zien en “voor hem de rechtsvorm van de naamloze vennootschap te negeren en hem de winst van de vennootschap rechtstreeks toe te rekenen. Alsdan zou de aanmerkelijkbelanghouder worden belast, zolang hij aandeelhouder is voor de lopende jaarwinsten van de onderneming en bij vervreemding van zijn aandelen voor het deel van de ondernemingswinst dat in de jaarwinsten nog niet tot uitdrukking is gekomen te weten de stille reserves en de goodwill.” Deze consequenties worden evenwel als te vergaand afgewezen, gegeven het feit dat de vele vennootschappen ‘niet alleen juridisch maar ook in het dagelijkse maatschappelijke verkeer als zelfstandige lichamen worden beschouwd’.

Vervolgens wordt dan overgegaan naar een uitwerking van de eerdergenoemde visie ‘dat voor de belastingheffing van de besloten vennootschap en haar aandeelhouders zo nauw mogelijk aansluiting dient te worden gezocht bij het fiscale regime voor de open vennootschap met haar kapitaalverschaffers’. Daaromtrent wordt dan betoogd dat ‘de aanmerkelijkbelanghouder uit hoofde van zijn machtspositie in de vennootschap veelal zelfstandig de hoegrootheid van de winstuitdelingen kan bepalen’, waardoor het laten vervallen van het fiscale aanmerkelijkbelangregime ‘de deur wijd open zet voor een anti-fiscale uitdelingspolitiek van besloten vennootschappen’ en de mogelijkheid opent om de in de vennootschap gekweekte reserves – bijvoorbeeld door overdracht van een bedrijfsvermogen – belastingvrij te ontvangen: ‘bij het ontbreken van een aanmerkelijkbelangregime realiseert de aanmerkelijkbelanghouder op deze wijze belastingvrij volledig de waarde van de in de vennootschap aanwezige reserves terwijl hij bovendien tot aan het bedrag van de verkoopprijs van de aandelen, de inkomstenbelastingclaim op het liquidatie-overschot van de naamloze vennootschap kan te niet doen’.

In de Memorie van Antwoord wordt het betoog breder verwoord, doch in wezen alleen verduidelijkt herhaald.

4 Zitting 1959/60, 5380, 6000, nr. 9, p. 3, r.k., p. 4, l.k. en r.k. en p. 5, l.k. (Nota algemene herziening).

5 Zitting 1962/63, 5380, nr. 19, p. 54, l.k. tot en met p. 56, l.k. (Memorie van Antwoord).

Ook daar wordt een onderscheid gemaakt, meer indicatief dan omlijnd, tussen de open NV en de besloten NV. Opgemerkt wordt met betrekking tot de aldaar aangeduide zogenoemde open NV: “De machtsverhouding tussen bestuurders en kapitaalverschaffers leidt bij haar tot een reserverings- en uitdelingspolitiek welke door zakelijke, objectieve normen wordt ingegeven. In zoverre beantwoordt dan ook het fiscale systeem aan de maatschappelijke werkelijkheid. De besloten NV daarentegen, waarbij de macht in de NV substantieel bij grootaandeelhouders berust, doet een andere werkelijkheid zien, welke met het fiscale systeem van de belastingheffing van lichamen niet geheel concordeert. Bij de besloten NV komen in de praktijk posities van grootaandeelhouders voor welke, ook zonder een meerderheid van stemrechten, een substantiële beschikkingsmacht met betrekking tot de ondernemingsreserves geven, een macht die de aandeelhouder van een open NV mist.”

Vervolgens wordt dan gesteld dat het niet in overeenstemming is met de maatschappelijke realiteit van de besloten NV om ‘de grootaandeelhouder op een lijn te stellen met een deelgenoot in een firma en hem, met terzijdestelling van de NV-vorm van de onderneming, jaarlijks voor zijn evenredig deel in de vennootschapswinst in de inkomstenbelasting te betrekken’.

Daarna wordt betoogd dat uitgegaan dient te worden van de maatschappelijke realiteit van het bestaan van de besloten NV als leidende gedachte: “Dit houdt voor haar en haar kapitaalverschaffers in, dat in beginsel het fiscale bestel van de open NV en haar aandeelhouders wordt aanvaard. Het voorkomen van discriminatie noopt dan evenwel tot een aanvulling van dat bestel met het oog op de bijzondere positie van de grootaandeelhouder, welke in de reserverings- en uitdelingspolitiek tot uitdrukking komt.” Als zodanige aanvulling dient dan de aanmerkelijkbelangregeling, ‘waaraan men geen hogere eis mag stellen dan dat zij in het algemeen zekere waarborgen biedt voor een verantwoorde belastingheffing’; voorts sluit de aanmerkelijkbelangregeling ‘ook in zoverre aan bij de financiële werkelijkheid, dat zij de heffing van inkomstenbelasting uitstelt tot het moment waarop de grootaandeelhouder de waarde van de vennootschappelijke reserves door verkoop van zijn aandelen metterdaad verzilvert’.

Verderop in de Memorie van Antwoord⁶ wordt herhaald dat het gaat om de ‘bijzondere situatie van de grootaandeelhouder in vergelijking met de aandeelhouder van de open NV’, waarbij dan tevens wordt opgemerkt dat ‘de vergelijking met de particuliere ondernemer in deze een aspect vormt dat niet uit het oog mag worden verloren, waarbij de toenmalige bewindslieden opmerkten zij aan dat aspect een veel meer relatieve waarde toe kennen dan de vele andere leden’ (van de Tweede Kamer) ‘die dit juist voorop stellen’.

In het Verslag van het Mondeling Overleg tevens Eindverslag wordt ter zake nog betoogd: “Zou men andere wegen inslaan en de aanmerkelijkbelangheffing afschaffen, dan zou een zekere uitdelingsdwang voor de NV niet kunnen worden gemist. De aanmerkelijkbelangregeling is dan verre te prefereren.”

Een amendement van het Kamerlid Lucas – Zitting 1963/64, 5380, nr. 40 – om toch ‘het aanmerkelijkbelangregime uit dit wetsontwerp te verwijderen’, werd, blijkens de *Handelingen II*, zitting 1963/64, p. 1946, met 74 tegen 38 stemmen verworpen.

6 Zitting 1962/63, 5380, nr. 19, p. 59, l.k.; zo ook p. 60, r.k. en p. 61, l.k. (Memorie van Antwoord).

Kortom, de aanmerkelijkbelanghouder werd toch vooral gezien als een aandeelhouder die zijn bijzondere machtspositie zou kunnen gebruiken voor een antifiscale uitdelingspolitiek. De vergelijking met een ondernemer raakte op de achtergrond.

Ook in de rechtspraak wordt deze benadering verwoord. Door de Hoge Raad als volgt:⁷ 'dat de aanmerkelijkbelangheffing blijkens de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake het ontwerp van wet, dat geleid heeft tot de totstandkoming van de Wet op de inkomstenbelasting 1964, met name beoogt te voorkomen dat de aandeelhouder met een machtspositie, vrij van inkomstenbelasting over een inkomenswaarde zou beschikken'.

De Hoven⁸ formuleren de grondslag van de aanmerkelijkbelangheffing veelal aldus 'dat de aanmerkelijkbelanghouder bij het vervreemden van zijn aandelenbezit beschikt over de op dat tijdstip in de betreffende vennootschap aanwezige reserves'.

De ambivalente houding ten opzichte van de aanmerkelijkbelanghouder kwam – vanzelfsprekend – ook tot uitdrukking in wettelijke bepalingen. Zo werd het vervreemdingsvoordeel bepaald op het verschil tussen de aankoop- en de verkoopprijs; een benadering vanuit het subject. De zogenoemde minimumwaarderingsregeling waarbij de vervreemdingsprijs ten minste werd gesteld op het op de aandelen gestorte kapitaal duidde dan weer meer op een benadering vanuit het object.

Wellicht kan een en ander ook aldus samengevat worden: er ligt een claim inkomstenbelasting op het vennootschappelijk vermogen dat aanwezig is boven hetgeen de aandeelhouders als zodanig bijeengebracht hebben. Eigen vermogen van de vennootschap blijft dan voor wat betreft de inkomstenbelasting derhalve onbelast. Het wordt gevormd door (de som van) het nominaal gestort kapitaal, het agio, en het informele kapitaal.

2.2.4 De strekking ingaande 1997

De Wet van 13 december 1996, *Stb.* 1996, nr. 652, heeft de aanmerkelijkbelangregeling – destijds nog vallend binnen de kaders van de Wet IB 1964 – integraal vernieuwd. De nieuwe wet nam weliswaar de bestaande wetgeving tot uitgangspunt, maar streefde naar een conceptie waarbij een zo groot mogelijk aantal gebleken knelpunten werd weggenomen. Daarbij werd dankbaar gebruik gemaakt van het voorafgaande rapport van de werkgroep 1 van de commissie-Witteveen.

In de parlementaire geschiedenis van de wet zoals die luidt voor de jaren 1997 e.v., is de verhelderende visie van Financiën neergelegd in passages in de Memorie van Toelichting,⁹ als volgt:

“De basis van het herzieningsvoorstel van de werkgroep betreft in de eerste plaats het tegengaan van de mogelijkheden die het bestaande regime biedt voor allerlei gekunstelde

7 HR 1 december 1971, *BNB* 1972/25, met annotatie van Van Dijck; FED IB '64: art. 39:12, met annotatie van A.J. van Soest.

8 Hof Amsterdam 22 februari 1971, *BNB* 1972/4; Hof 's-Gravenhage in het arrest van de HR 23 januari 1974, *BNB* 1974/133, met annotatie van Verburg; FED IB '64: art. 39:30, met annotatie van Nobel.

9 *Kamerstukken II* 1995/96, 24761, nr. 3, p. 1-5 (Memorie van Toelichting).

constructies. Teneinde een oplossing te vinden voor de problematiek die samenhangt met de objectieve elementen binnen de huidige aanmerkelijkbelangregeling (met name de problematiek rond de zogenoemde turbovennootschappen¹⁰) stelt de werkgroep voor om de aanmerkelijkbelangregeling vergaand te subjectiveren. Tevens wordt het bezitscriterium – op basis waarvan wordt getoetst of een belastingplichtige een aanmerkelijk belang heeft – sterk vereenvoudigd. Gelet op de bijzondere positie van de aanmerkelijkbelanghouder, enerzijds ondernemer en anderzijds belegger, is op dit punt een nieuw evenwicht gezocht. De werkgroep stelt voor het bezitscriterium vast te stellen op 5% van het geplaatste kapitaal.

Hierbij kan worden opgemerkt dat voor de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting eenzelfde percentage wordt gehanteerd voor het onderscheid beleggen-ondernemen. In het huidige aanmerkelijkbelangregime bestaat het bezitscriterium uit twee afzonderlijke percentages. Een aanmerkelijk belang is aanwezig ingeval de belastingplichtige al dan niet tezamen met zijn echtgenoot en zijn naaste verwanten voor ten minste een derde gedeelte en bovendien al dan niet tezamen met zijn echtgenoot voor meer dan 7% van het nominaal gestort kapitaal een belang heeft in de vennootschap.

Tevens wordt de invoering van een vast tarief van rond de 25% voor zowel de inkomsten uit als de vervreemdingswinsten op tot een aanmerkelijk belang behorende aandelen voorgesteld. Hiermee wordt een eind gemaakt aan de hiervoor geschetste problematiek die samenhangt met het grote verschil tussen het tabeltarief en het aanmerkelijkbelangtarief.¹¹

Zoals de werkgroep in haar rapport aangeeft, heeft zij – met het oog op haar taakopdracht – bij het concipiëren van haar herzieningsvoorstel primair gekozen voor een beperkte pragmatische aanpak waarbinnen in ieder geval de belangrijkste problemen op het gebied van inkomsten uit vermogen en winst uit aanmerkelijk belang worden opgelost. Het rapport van de werkgroep heeft gediend als uitgangspunt voor het onderhavige wetsvoorstel. Het is daarom als bijlage aan deze Memorie van Toelichting toegevoegd. Het in dat rapport aangekondigde nadere rapport dat mij inmiddels is aangeboden, heb ik eveneens bijgevoegd.

Met de in dit wetsontwerp voorgestelde herziening van het aanmerkelijkbelangregime zal een einde komen aan de binnen het huidige regime veelvuldig plaatsvindende gekunstelde constructies, zoals de hiervoor reeds vermelde turboconstructies, agio(oppomp)constructies en kasgeld- en holdingconstructies en daarmee ook aan de aan deze constructies inherente sfeerovergangproblematiek. Tevens wordt een einde gemaakt aan de mogelijkheden om langs andere wegen, bijvoorbeeld door middel van herkapitalisaties, al dan niet tijdelijke emigratie dan wel verplaatsing van de zetel van de vennootschap, de aanmerkelijkbelangheffing geheel of gedeeltelijk te ontgaan.

Door de invoering van een geheel herzien aanmerkelijkbelangregime en alle wijzigingen die daarmee samenhangen, dient een nieuw evenwicht bepaald te worden tussen aandeelhouders die wel en aandeelhouders die niet onder het nieuwe regime zullen vallen. Daarbij gaat het om het onderscheid ondernemen/beleggen. Een belastingplichtige die een onderneming wil beginnen, heeft de keuze uit verschillende rechtsvormen waarin die bedrijfsuitoefening zal plaatsvinden. Hij kan enerzijds kiezen voor een eenmanszaak of een firmaverband met anderen, anderzijds voor een bedrijfsuitoefening door middel van een afzonderlijke rechtspersoon. In dat laatste geval oefent de belastingplichtige de onderneming niet zelf uit, maar als aandeelhouder zal hij zodanige invloed op de bedrijfsuitoefening kunnen uitoefenen, dat er feitelijk weinig verschil zal bestaan tussen beide vormen van bedrijfsuitoefening. Een dergelijke aandeelhouder zal primair geïnteresseerd zijn in de ondernemingsactiviteiten en de daarmee behaalde resultaten. Naast de aandeelhouder-ondernemer staat de aandeelhouder die slechts als belegger optreedt. Een dergelijke aandeelhouder zal geen directe bemoeienis met de bedrijfsvoering hebben. Het zal hem in de eerste plaats gaan om het rendement op zijn belegging.

Gelet op de positie van de aandeelhouder-ondernemer heeft de wetgever voor een aandeelhouder die een aanmerkelijk belang in een vennootschap heeft, een bijzonder regime in de Wet IB 1964 opgenomen. Hierbij heeft enerzijds de gelijkenis tussen een aanmerkelijkbelanghouder en een ondernemer een rol gespeeld en anderzijds het feit dat de aanmerkelijkbelanghouder een zodanige positie heeft dat hij zelf kan beslissen over het

¹⁰ Zie nader 3.3.2.2.

¹¹ Zie ook Fortuin, *WFR* 1996/6189.